

ФЕДІР МИКИТОВИЧ ПАРІЙ
(19.03.1943–24.01.2016)

24 січня 2016 р. на 73 році пішов з життя Федір Микитович Парій – видатний український вчений генетик і селекціонер, доктор біологічних наук, завідувач кафедри генетики, селекції рослин та біотехнології Уманського національного університету садівництва, активний член Українського товариства генетиків і селекціонерів імені М.І. Вавилова.

Ф.М. Парій народився 19 березня 1943 р. у селі Іваньки Маньківського району Черкаської області. У 1965 р. закінчив Уманський сільськогосподарський інститут (нині Уманський національний університет садівництва) за фахом «агрономія». У 1965 р. розпочав працювати агрономом-насіннярем у радгоспі «Чігілек» Кокпектинського району Семипалатинської області (Казахстан). Звідти невдовзі був призваний на строкову військову службу, направлений на курси офіцерів і демобілізувався у 1966 р. у званні молодшого лейтенанта. Після демобілізації у 1966–1968 рр. працював агрономом у колгоспах с. Кищенці та с. Багва Маньківського району.

У 1968–1971 рр. навчався в аспірантурі Українського науково-дослідного інституту землеробства зі спеціальності «Генетика», потім у 1971–1978 рр. працював у лабораторії генетики цього інституту. У 1974 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Вивчення ефекту гетерозису у тетраплоїдній кукурудзи», підготовлену під керівництвом професора Ю.П. Мірюти, а у 1993 р. – докторську дисертацію на тему: «Генетичне поліпшення гібридних буряків (*Beta vulgaris* L.)». У 1978–1986 рр. працював в Інституті молекулярної біології і генетики АН України на посаді старшого наукового співробітника відділу генетичних основ гетерозису.

У 1986–2007 рр. наукова діяльність Ф.М. Парія пов'язана з Інститутом біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України, який у ті роки мав назви: Всесоюзний науково-дослідний інститут цукрових буряків (1945–1992) та Інститут цукрових буряків УААН (1992–2011). Керівництвом Інституту у 1986 р. його було направлено у Північно-Кавказький філіал, в якому Ф.М. Парій працював до 1989 рр. на посаді завідувача лабораторії селекції цукрових буряків. Повернувшись до Києва, став працювати завідувачем лабораторії селекції цукрових буряків у головному інституті.

У 2007 р. Ф.М. Парія було обрано на посаду завідувача кафедри генетики, селекції рослин та біотехнології Уманського національного університету садівництва, де за неповні 10 років розкрилися його непересічні педагогічні здібності. Гарний організатор, тонкий психолог, чудовий лектор Ф.М. Парій завдяки дивовижному хисту переконувати отримував необхідні для наукової і навчально-методичної роботи дозволи й рішення не лише на місцевому рівні, а й у урядових кабінетах; вмів пожартувати й підбадьорити, зарядити своєю, здавалось, невичерпною енергією і колег по роботі, і дуже неоднорідну студентську аудиторію. Талановитий педагог Ф.М. Парій підготував цілу плеяду українських агрономів, селекціонерів і насіннярів, не лише бакалаврів, спеціалістів і магістрів, а також шість кандидатів і одного доктора с.-г. наук. Він опублікував понад 150 наукових праць, отримав понад 60 авторських сві-

доцтв і патентів на винаходи з технології селекції рослин та на понад 90 сортів і гібридів різних сільськогосподарських культур.

У 1991 р. Ф.М. Парій організував науково-виробниче мале підприємство селекційно-насіницької спеціалізації, внаслідок розвитку якого у 1999 р. створено Всеукраїнський науковий інститут селекції (ВНІС). У творчому здобутку ВНІС і Ф.М. Парія з колегами ряд нових гібридів цукрових та перших вітчизняних гібридів кормових буряків на стерильній основі; триплоїдний гібрид буряку цукрового Аратта; гібриди зі спрощеним насінництвом Аватар і Аббатіса; тетраплоїдний сорт буряку кормового Адра; розроблено основи селекції гібридів кукурудзи з маркерними генами забарвлення зернівки, завдяки чому вдосконалено технологію ефективного виробництва гетерозисного гібридного насіння кукурудзи. Застосовуючи схрещування тривидових тритикале із пшеницею спельта, вчений вперше створив чотиривидові тритикале, на основі яких виведено сорти Алкід і Тактик, та розробив вісім способів відбору пшенично-житніх хромосомно заміщених форм тритикале і на основі заміщення створив перший сорт Стратег.

Коло наукових інтересів Ф.М. Парія не обмежувалось навчально-науковою роботою. Він напрочуд багато читав, вмів процитувати прозові й віршовані твори класиків і сучасних авторів. Його дослідження етнокультурних проблем походження українського народу, зокрема щодо зв'язків культурного етногенезу стародавнього населення з міграційними процесами народів у докиївську добу, результати яких були оприлюднені у доповідях на наукових семінарах, отримали високу оцінку фахівців. Висловлені ним ідеї щодо з'ясування генетичних витоків расово-етнічної і мовної автотонності українців, пізнання причин зникнення таких

досить високорозвинених культур як трипільська, черняхівська чи чорноліська та інші, що майже розчинилися на межі переходу до цивілізації, Ф.М. Парій залишив у спадщину своїм наступникам.

Ф.М. Парій дуже любив життя в усіх його неповторних проявах, мав тверді переконання й чітку громадянську позицію, вірив у світле майбутнє нашої держави і все життя працював задля визнання досягнень вітчизняної науки в усьому світі.

Україна гідно відзначила наукові здобутки видатного вченого. За плідну наукову, педагогічну і громадську діяльність Ф.М. Парія було нагороджено трудовою відзнакою Міністерства аграрної політики та продовольства України «Знак пошани», багатьма відомчими відзнаками, Почесними грамотами Міністерства освіти і науки України й Черкаської обласної державної адміністрації, а також різними відзнаками Українського товариства генетиків і селекціонерів імені М.І. Вавилова. І все ж найбільшим його надбанням є повага та шана широкого наукового загалу.

Низько схиляємо голови перед світлою пам'яттю Федора Микитовича Парія та висловлюємо щирі співчуття колективу Уманського національного університету садівництва, друзям, численним учням, рідним і близьким покійного.

Президія Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М.І. Вавилова

Редколегія журналу «Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів»

Колектив Уманського національного університету садівництва

Черкаське відділення УТГІС ім. М.І. Вавилова